

Кукмара муниципаль районы Чарлы авыл җирлеге башлыгы карары

26 декабрь, 2025 ел

№ 5

**Татарстан Республикасы Кукмара районы Чарлы авыл җирлеген 2035 елга
кадәр чорга су белән тәэмин итү схемасын раслау турында**

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агу турында» 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агу схемалары турында» 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары нигезендә

КАРАР БИРӨМ:

1. Татарстан Республикасы Кукмара районы Чарлы авыл җирлеген 2035 елга кадәр чорга су белән тәэмин итүнең кушымта итеп бирелгән схемасын расларга.

2. Әлеге карарны Чарлы авыл җирлегенен мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга һәм «Интернет» челтәрендә Кукмара районының рәсми сайтына урнаштырырга.

Чарлы авыл җирлеге башлыгы

Э.Н. Козлов

Э.Н. Козлов

Чарлы авыл җирлеге башлыгының
2025 елның 26 декабрендәге 5
номерлы карары белән РАСЛАНГАН

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КУКМАРА РАЙОНЫ ЧАРЛЫ
АВЫЛ ҖИРЛЕГЕН 2035 ЕЛГА КАДӘР ЧОРГА СУ БЕЛӘН
ТӘЭМИН ИТҮ СХЕМАСЫ**

1. Гомуми нигезлэмэләр

Чарлы авыл жирлеген су белән тээмин итү схемасы – су белән тээмин итү системасының нәтижәле һәм имин эшләвен, аны хокукый жайга салуны исәпкә алып үстерүне нигезләү буенча материаллар булган документ.

Кукмара муниципаль районы Чарлы авыл жирлеген су белән тээмин итү схемасын эшләү өчен түбәндәгеләр нигез булып тора:

1. «Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу турында» 2011 елның 7 декабрендәге 416-ФЗ номерлы Федераль закон;
 2. РФ Хөкүмәтенң «Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу схемалары турында» 2013 елның 5 сентябрендәге 782 номерлы карары;
 3. Жирлекнең «ТАТИНВЕСТГРАЖДАНПРОЕКТ» ДУП тарафыннан эшләнгән генераль планы;
 4. Кукмара муниципаль районының коммуналь инфраструктурасын комплекслы үстерү программалары.
- Су белән тээмин итү схемасы 10 елга эшләнгән.

II. Су белән тээмин итү схемасының төп максатлары һәм бурычлары

- ☐ техник мөмкинлеге булганда, мондый тоташтыруны башкарырга тиешле капитал төзелеш объектын һәм оешманы су белән тээмин итү чөптәренә тоташтыру мөмкинлеген билгеләргә;
 - ☐ норматив таләпләр нигезендә су белән тээмин итү системаларының ышанычлылыгын арттырырга;
 - ☐ озак сөклә перспективада һәр кулланучыга исәпләгәндә су белән тээмин итүгә чыгымнарны минимальләштергә;
 - ☐ Чарлы авыл жирлегендә яшәүчеләрне су белән тээмин итү чөптәренә тоташтыру һәм жирлектә яшәүчеләрне хужалык-эчү билгеләнешендәге су белән тээмин итү зарур булганда тээмин итәргә.
- кулланучыларга килә торган эчә торган суның сыйфатын яхшырту.

1 бүлек. Жирлек буенча су белән тээмин итү турында белешмәләр

1. Татарстан Республикасы Кукмара районы Чарлы авыл жирлегенә кыскача характеристика

Чарлы авыл жирлеге Татарстан Республикасының Кукмара районы составына керә. Кукмара районының көньяк-көнчыгышында, район үзәге Кукмара ш.т.п. ннан 29 – 44 км ераклыкта урнашкан.

Чарлы авыл жирлеге чиге «Территорияләр чикләрен билгеләү һәм «Кукмара муниципаль районы» муниципаль берәмлегенң һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренң статусы турында» 2005 елның 26 февралендәге 27-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә расланган

Авыл жирлеге түбәндәге муниципаль берәмлекләр белән чиктәш:

- төньякта Кукмара районының Кәркәүч авыл жирлеге, Киров өлкәсенң Урта Шөн авыл жирлеге белән.
- көнчыгышта Кукмара районының Лубян авыл жирлеге белән.
- көньякта Татарстан Республикасының Мамадыш районы белән.
- көнбатышта Кукмара районының Түбән Өскебаш авыл жирлеге белән.

«Кукмара муниципаль районы» «муниципаль берәмлегенң һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренң территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 26 гыйнварындагы 27-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә Чарлы авыл жирлеге составына түбәндәге торақ пунктлар керә:

Чарлы ав., Татар Толлысы ав., Плаксиха ав., Постников Починок п.

2025 елның 01 гыйнварына Чарлы авыл жирлегендә халык саны – 609 кеше. Административ үзәге – Чарлы авылы. Авыл жирлеге чикләрендәге территория мәйданы – 3539 га.

Территориянең район үзәге һәм Кукмара тимер юл станциясе белән төп тышкы транспорт элементәсе булып Кукмара – Татар Толлысы автомобиль юлы тора.

Чарлы авыл жирлегенең табигый каркасының төп элементлары булып, түбәндәгеләр тора: беренче категорияле Нократ елгасы, уң кушылдыгы – Консарка елгасы.

Чарлы авыл жирлегенең торак пункт барлыкка китерү базасының нигезен «Яңа тормыш» ЖЧЖ тәшкил итә.

Аграр сектор шулай ук 2 крестьян-фермер хужалыгын һәм шәхси ярдәмче хужалыкларны үз эченә ала.

Хужалыклар эшчәнлегенең төп юнәлешләре булып, бәрәңге, яшелчә үстерү тора.

Чарлы авыл жирлеге территориясе уртача континенталь климат зонасында урнашкан, уртача еллык явым-төшем күләме елына 562 мм. Туфрак туңуның норматив тирәнлегенә – 1,8 м. Туфраклары көлсу, грунт сулары 5 м тирәнлектә ята.

Чарлы авыл жирлегендә торак төзелеш шәхси торак йортлардан гыйбарәт.

Барлык жирлекнең торак фонды 17,2 мең ^{кв.м} гомуми мәйданны тәшкил итә, шул исәптән Чарлы авылында – 6,8 мең м², Татар Толлысы авылында – 8,5 мең м², Плаксиха авылында – 1,5 мең м², Постников Починок поселогында – 0,4 мең м².

Рельефы - Күп чокырлы булуы белән аерылып тора: бер квадрат километрга 1,04 чокыр һәм коры үзән туры килә. Территориянең өслеге өске Пермь катламнарыннан тора, алар арасында ике ярус аерылып тора: казан ярусы (аскы) һәм татар ярусы (өске). Бу утырмалар төптән өслеккә елгаларның төп ярлары, жиимерелгән калкулык битләре, чокырларның төбе һәм битләре буйлап табигый кисемнәрдә чыгалар. Туфрак ясаучы токымнар булып Пермь системасы катламнары тора. Болар жилләнеп, таркалганнан соң барлыкка килгән известъташ, мергель, кызыл-көрән балчык һәм балчык калдыклары. Территориянең күпчелек өлешендә туфрак ясалуга сары-көрән балчык, балчык һәм комлы туфраклар рәвешендә дүртчел катламнар ярдәм итә.

Жирлек территориясе туфракта су эрозиясенә дучар. Моның сәбәбе – табигый факторлар һәм кешенең хужалык эшчәнлегенә. Туфрак эрозиясен зур су жыелу мәйданнары һәм калкулыклы су бүленешләре, аларда ике градустан артык текәлектәге битләүләр, чокыр-үзәннәр челтәре өстенлек итүе китереп чыгара. Уңайсыз климат факторлары да сизелә: жәй көне коеп яуган янгырлар, карның тиз эреп бетүе, кар катламының тигез булмавы.

Жирлекнең төп табигый ресурслары булып хужалык-эчү билгеләнешендәге жир асты сулары тора.

Чарлы авыл жирлеге территориясендә 3 скважина урнашкан. Су белән тәмин итү хезмәтләрен Чарлы авыл жирлеге администрациясе, «Яңа тормыш» ЖЧЖ күрсәтә, алар түбәндәгеләрне башкара:

- хужалык-эчү һәм авыл хужалыгын су белән тәмин итү өчен жир асты төче суларын чыгару;
- кулланучыларны су белән тәмин итү системасына тоташтыру;
- суүткәргеч челтәрләрен хезмәт күрсәтү;
- исәпләү приборларын (су үлчәү приборларын) урнаштыру, аларны пломбалау;
- су белән тәмин итү линияләрен, су жыю манараларын демонтажлау һәм монтажлау.

Предприятиеләрнең хезмәтләрдән файдаланучылар белән үзара мөнәсәбәтләре килешү нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты гамәлдәге законнарда билгеләнгән таләпләргә туры килә. Су белән тәмин итү системаларын техник эксплуатацияләүне оештыру аларның тиешенчә файдаланылуын һәм сакланышын тәмин итә. Предприятиеләр су белән тәмин итү буенча хезмәтләрне мөстәкыйль рәвештә күрсәтәләр.

2. Проект карарлары.

Чарлы авыл жирлеген су белән тәмин итүнең проект чишелешләре, челтәр һәм корылмаларның фактагы торышын исәпкә алып, эшләнә торган Генераль план нигезендә ихтияжның артуы нигезендә гамәлдәге барлыкка килгән су белән тәмин итү системасы нигезендә нигезләнә.

Жирлекне су белән тәмин итү системасы үзәкләштерелгән, хужалык-эчү системасы – билгеләнеше буенча, тупик системасы – конструкциясе буенча.

Халыкка эчәрлек сыйфатлы су бирү хужалык-эчү ихтияжларына һәм су сибүгә, житештерү предприятиеләренең технологик ихтияжларына, янгын сүндерүгә каралган.

3. Су белән тәэмин итү чыганаclarы, су белән тәэмин итү схемасы

Жирлекне үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларының техник-икътисады торышы

Чарлы авыл жирлегенең үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасы Чарлы авыл жирлеге башкарма комитеты милкендәге 3 артезиан скважинасына (1997 һәм 2001 елларда борауланган) һәм 2 су жыю манарасына (күләмнәре 15 һәм 25 куб. м) нигезләнә.

Чарлы авыл жирлеге администрациясе түбәндәге торак пунктларны су белән тәэмин итә:

Чарлы ав., Татар Толлысы ав., Плаксиха ав., Постников Починок п.

Чарлы торак пунктың су белән тәэмин итү Чарлы торак пунктының көньяк читендә, Яшьләр урамында, Консарка елгасы үзененен уң як яры битендә урнашкан 1 нче (115 нче) (скважинаның кадастр номеры 209040101) су алу скважинасыннан башкарыла, тамагының абсолют тамгасы 161 М. Скважина резерв булып тора.

Скважина 160 м тирәнлектә борауланган һәм эш диаметры 168 мм булган ике колонналы конструкциягә ия. Торба артындагы аралык 10 метрдан 131 метрга кадәр тирәнлек интервалында вак таш белән күмелгән. Түбәндәге тирәнлек интервалларында өч фильтр урнаштырылган: 71-75 м, 127 – 131 м, 131 – 160 м.

Скважинаның конструкциясе продуктив сулы горизонтны өслектән пычранудан ышанычлы изоляцияләүне тәэмин итми.

Скважинада югары Казан карбонат-терриген һәм түбән Казан терриген-карбонат комплекслары бергә файдаланыла.

Скважина тамагы павильон белән ябылмаган. Санитар сак зонасының беренче поясы коймасы бар. Скважинадагы су өсте тигезлегенең торышын һәм алына торган суның күләмен күзәтү алып барылмый.

Жир өслегенең абсолют тамгасы 159 м булган 2 (116) номерлы (кадастр номеры 209040102) скважина 1 (115) номерлы су алу скважинасыннан 80 м төньяктарак урнашкан. Скважина 2001 елда борауланган. 120 м тирәнлектә. Фильтрның эшләү өлеше 80 – 120 м тирәнлек интервалында урнашкан. Скважина елына 365 көн түбән Казан терриген-карбонат су йөртү комплексы файдаланыла

Су хужалык-эчү ихтыяжларына Чарлы торак пунктында кулланыла.

Суга ихтыяж елына ¹¹⁴⁴⁵ куб м (тәүлегенә 31,4 куб м) тәшкил итә.

Скважина тамагы павильон белән ябылган. Павильон идәне бетонланган. Санитар сак зонасының беренче поясы коймасы бар. Скважинадагы су өсте тигезлегенең торышын һәм алына торган суның күләмен күзәтү алып барылмый.

Суүткәргеч корылмалары: Рожновский конструкциясендәге бак сыйдырышлылыгы $V=25$ куб м, стволның биеклегә бак төбенә кадәр $H=18$ м. Скважинадан чыгу юлында диаметры 100 мм булган бер, 80 мм булган ике корыч эшермә бик урнаштырылган. Насос белән күтәрелә торган су скважинадан су башнясына бирелә, аннан бикләр аша суүткәргеч челтәренә керә, артык су су башнясында кала, ул насос сүнгән вакытта тотыла. Электр суырткыч насосны эшләтеп жибәрү һәм туктату су жыю башнясы багындагы су дәрәжәсенә бәйле рәвештә автомат рәвештә башкарыла.

Чарлы авылы торак фондының суүткәргеч челтәре ГОСТ 18599-83* полиэтилен суүткәргеч торбалар һәм диаметры 110 мм, 76 мм, 63 мм, 20 мм. булган тимер торбалар системасыннан гыйбарәт. Суүткәргеч челтәренә гомуми озынлыгы 3037,0 м. 11 су алу колонкасы урнаштырылган. Диаметры 1200 мм булган суүткәргеч коелар агач бурадан, корыч торбалардан, диаметры 1200 мм булган трактор покрышкаларыннан ясалган. Төзелгән датасы – 1970 ел.

Жир асты суларының сыйфаты өйрәнелгән химик состав күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләр буенча СанПиН 2.1.4.1074-01 «Эчә торган су» норматив таләпләренә туры килә.

Татар Толлысы торак пункттын су белән тәэмин итү жир өслегенә абсолют тамгасы 93 м булган, торак пунктның Яшел урамындагы көньяк читендә урнашкан 2 нче (117 нче) скважинадан (кадастр номеры 209040202) башкарыла.

80 м тирәнлектәге скважина 1997 елда борауланган, аның эш диаметры 168 мм булган бер колонналы конструкциясе бар. Торба артындагы аралык 18 метрдан 80 метрга кадәр интервалда вак таш белән күмелгән. Эшләү өлеше 60-75 м тирәнлек интервалында урнашкан, ярыклы фильтр.

Скважинаның конструкциясе продуктив сулы горизонтны өслектән пычранудан ышанычлы изоляцияләүне тәэмин итми.

Скважина елына 365 көн түбән Казан терриген-карбонат су йөртү комплексы файдаланыла

Су хужалык-эчү ихтыяжлары өчен Татар Толлысы торак пункттың кулланыла. Суга ихтыяж елына 16670 куб м (тәүлегенә 45,67 куб м) тәшкил итә.

Скважина тамагы павильон белән ябылган, павильон идәне бетонланган. Санитар сак зонасының беренче поясы коймасы бар. Скважинадагы су өсте тигезлегенә торышын һәм алына торган суның күләмен күзәтү алып барылмый.

Суүткәргеч корылмалары, Рожновский конструкциясендәге бак сыйдырышлылыгы $V=15$ куб м , стволның биеклегә бак төбенә кадәр $H=10$ м. Скважинадан чыгу юлында диаметры 100 мм булган бер, 80 мм булган ике корыч эшermә бик урнаштырылган. Насос белән күтәрелә торган су скважинадан су башнясына бирелә, аннан бикләр аша суүткәргеч челтәренә керә, артык су су башнясында кала, ул насос сүнгән вакытта тотыла. Электр суырткыч насосны эшләтеп жибәрү һәм туктату су жыю башнясы багындагы су дәрәжесенә бәйле рәвештә автомат рәвештә башкарыла.

Татар Толлысы авылы торак фондының суүткәргеч челтәре ГОСТ 18599-83* полиэтилен суүткәргеч торбалар һәм диаметры 110 мм, 76 мм, 63 мм, 20 мм. булган тимер торбалар системасыннан гыйбарәт. Суүткәргеч челтәренә гомуми озынлыгы 3797,0 м. 8 су алу колонкасы урнаштырылган. Диаметры 1200 мм булган суүткәргеч коелар агач бурадан, корыч торбалардан, диаметры 1200 мм булган трактор покрышкаларыннан ясалган. Төзелгән датасы – 1970 ел.

Жир асты суларының сыйфаты химик составының өйрәнелгән күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләре буенча «Эчә торган су» СанПиН 2.1.4.1074-01 нормативы таләпләренә туры килә.

Плаксиха торак пункттын су белән тәэмин итү дебиты 3,0 л/с булган каптированный иңкү чишмәдән башкарыла, тәүлеклек су чыгымы 26,24 М^3 / тәүлек. Су хужалык-эчү ихтыяжларына кулланыла. Суга ихтыяж елга 9577,6 м^3 тәшкил итә.

Плаксиха авылы торак фондының суүткәргеч челтәре ГОСТ 18599-83* полиэтилен суүткәргеч торбалар һәм диаметры 110 мм, 76 мм, 63 мм, 20 мм. булган тимер торбалар системасыннан гыйбарәт. Суүткәргеч челтәренә гомуми озынлыгы 3034,0 м. 5 су алу колонкасы урнаштырылган. Диаметры 1200 мм булган суүткәргеч коелар агач бурадан, корыч торбалардан, диаметры 1200 мм булган трактор покрышкаларыннан ясалган. Төзелгән датасы – 1970 ел.

Жир асты суларының сыйфаты химик составының өйрәнелгән күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләре буенча «Эчә торган су» СанПиН 2.1.4.1074-01 нормативы таләпләренә туры килә.

Постников Починок торак пункттын су белән тәэмин итү дебиты 3,0 л/с булган каптированный чишмәдән башкарыла, суның тәүлеклек чыгымы 2,35 М^3 / тәүлек. Су хужалык-эчү ихтыяжларына кулланыла. Суга ихтыяж елга 857,7 м^3 тәшкил итә.

Постников Починок поселогы торак фондының суүткәргеч челтәре диаметры 110 мм булган ГОСТ 18599-83* полиэтилен суүткәргеч торбалар системасыннан гыйбарәт. Суүткәргеч челтәренә гомуми озынлыгы 744 м. Бер су жыю колонкасы урнаштырылган. Диаметры 1200 мм булган суүткәргеч коелар агач бурадан ясалган. Төзелгән датасы – 1979 ел.

Жир асты суларының сыйфаты химик состав күрсәткечләре һәм микробиологик күрсәткечләре буенча өйрәнелмәгән.

«Новая жизнь» ЖЧЖ сәтчелек товар фермасын су белән тәэмин итү дебиты 3,0 л/с булган каптированный чишмәдән башкарыла, тәүлеклек су чыгымы 30,0 М^3 / тәүлек. Су хужалык-эчү ихтыяжларына кулланыла. Суга ихтыяж елга 1095,0 м^3 тәшкил итә.

Сууткәргеч челтәрләр диаметры 20-110 мм булган полиэтилен һәм корыч торбалардан эшләнгән. Сууткәргеч челтәренәң гомуми озынлыгы 570 м. 1968 елда төзелгән.

Жир асты суларының сыйфаты, химик составы, микробиологик күрсәткечләре тикшерелмәде. «Новая жизнь» ЖЧЖ дунгызчылык товар фермасын су белән тәмин итү дебиты 3,0 л/с булган каптированный чишмәдән башкарыла, тәүлеклек су чыгымы 30,0 М³ / тәүлек. Су хужалык-эчү ихтияжларына кулланыла. Суга ихтияж елга 1095,0 м³ тәшкит итә.

Сууткәргеч челтәрләр диаметры 20-110 мм булган полиэтилен һәм корыч торбалардан эшләнгән. Сууткәргеч челтәренәң гомуми озынлыгы 770 м. 1968 елда төзелгән.

Жир асты суларының сыйфаты, химик составы, микробиологик күрсәткечләре тикшерелмәде. МТФ, СТФ, «Яңа тормыш» ЖЧЖ су белән мөстәкыйль тәмин итә.

Халыкны хужалык һәм эчәр су белән тәмин итү мәсьәләләре белән Чарлы авыл жирлегә администрациясе, «Яңа тормыш» ЖЧЖ шөгыльләнә. Су белән тәмин итү чыганагы булып жир асты сулары тора. Су чыгару өчен тирән сулы артезиан скважиналары, чистарту корылмалары, зарарсызландыру жайланмалары, оештырылган һәм төзек санитария зоналары булмаган каптированный чишмәләр файдаланыла.

Су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу корылмаларын модернизацияләү һәм төзү гаять түбән темплар белән башкарыла. Халыкка бирелә торган суның сыйфаты канәгатьләнәрлек булмавының бер сәбәбе –сууткәргеч челтәрләрнең нык тузганлыгы. Челтәрләрнең иң нык тузганы урамдагы сууткәргеч челтәрләрнең туры килә. Күп кенә югалтулар, сууткәргеч суның агып чыгуы челтәрләрнең һәм жиһазларның нык тузуы аркасында килеп чыга.

Чарлы авыл жирлегенәң су белән тәмин итү системасы хужалык-эчү һәм янгынга каршы ихтияжлар өчен территорияль планлаштыру, расланган схема, жирлекнең генераль планы, «Кукмара муниципаль районының коммунал инфраструктура системаларын комплекслы үстерү» программасы нигезендә планлаштырыла. Хужалык-эчә торган су белән тәмин итү өчен жир асты сулары кулланылачак.

Хәзерге сууткәргеч челтәрләрнең һәм корылмаларының техник торышы, аларны озак вакыт файдалану сәбәпле, эчәргә яраклы сыйфатлы су әзерләү дәрәжәсен киметә. Ремонт һәм реконструкция таләп ителә. Су эчә торган су белән тәмин итүнең үзәкләштерелмәгән һәм үзәкләштерелгән системалары нормалары таләпләренә җавап бирергә тиеш.

Чарлы, Татар Толлысы авылларында су белән тәмин итү корылмаларының техник торышы скважиналарның дәрәжәләре һәм дебитлары системалы рәвештә мониторингланмау, челтәрләрнең авариялеләге югары булу, суның сыйфаты норматив таләпләргә туры килүгә карамастан, суны зарарсызландыру буенча заманча жайланмаларның булмавы белән характерлана. Икътисади модель соңгы дистә еллар дәвамында объектларны зур инвестицияләрсез эксплуатацияләүгә нигезләнә, бу инфраструктураны киң колачлы яңарту зарурлыгына китерде.

4. Жирлек буенча үзәкләштерелмәгән һәм үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системаларының төп проблемалары:

1. Кайбер су белән тәмин итү объектларының санитария нормаларына һәм кагыйдәләренә туры килмәве (су белән тәмин итү системаларының гигиена нормативлары нигезендә суның тотрыклы сыйфатын тәмин итәргә мөмкинлек бирми торган санитария-техник торышы канәгатьләнәрлек түгел).
2. Санитария саклау зоналары булмау, йә аларның пояслары чикләрендә тиешле режимны үтәмәү, нәтижәдә су белән тәмин итү чыганаclarына пычраткыч матдәләр һәм микроорганизмнар элэгү ихтималы аркасында аларның санитария ышанычлылыгы кими.
3. Кулланучыларга су бирә торган сууткәргечләрдә кирәкле чистарту корылмалары (зарарсызландыру жайланмалары) комплексы булмау.
4. Су чистартуның заманча технологияләре булмау.
5. Баш корылмаларның һәм челтәрләрнең бик нык искергән булуы.
6. Куллану урыннарына илтеп җиткерү процессында суның күп югалтылуы.

Чарлы авыл жирлеге торак пунктларын су белән гарантияле тәмин итү өчен, тулысынча төзекләндерелгәндә (һәр йорт, жәмәгать биналары һәм коммуналь билгеләнештәге биналар эчендә суүткәргеч челтәрләр урнаштыру) киләчәктә искә алырга кирәк:

- хәзерге вакытта авария хәлендә булган тирән су скважиналарын, технологик жиһазларны алыштырып һәм оголовокны ремонтлап, капитал ремонтлау, кайбер чараларны башкарырга: насосны һәм тирә-як торбаларны сүтәргә, ике тәүлек дәвамында эрлифт белән су үткәргәргә;
- жирлекнең барлык торак пунктлары территориясендә гамәлдәге тупик суүткәргеч челтәр өстөрү Ø160÷63мм;

- гамәлдәге челтәрләрне этаплап реконструкцияләү һәм челтәрнең тузган участкаларын алыштыру.

Суүткәргеч челтәр ө160÷63 мм киләчәккә ПЭ100 SDR17 ГОСТ 18599-2001 полиэтилен торбалардан планлаштырырга кирәк.

Биналарга керү юлларында су үлчәү узеллары жайланмасын СНИП 2.04.01-85* нң «Биналарның эчке суүткәргече һәм канализациясе» 11 бүлегендә проекткарга.

Су чыгымнарын исәпкә алу өчен, эчке суүткәргеч белән жиһазландырылган һәр бинада су үлчәү узеллары урнаштыру тәкъдим ителә.

Шулай ук гамәлдәге һәр скважинаны су үлчәү узелы белән тәмин итү планлаштырыла.

Суүткәргеч корылмаларында СНИП 2.04.02-84 һәм СанПиН 2.1.4.1110-02 нигезендә санитар саклау зонасы булырга тиеш.

5. Су белән тәмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары.

Санитар саклау зоналары барлык су чыганакларында һәм хужалык-эчү билгеләнешендәге суүткәргечләрдә аларның санитар-эпидемиологик ышанычлылыгын тәмин итү максатларында каралырга тиеш.

Су белән тәмин итү чыганакларын пычранудан саклау максатларында «Су белән тәмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрне санитар саклау зоналары» СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләрен нигезендә өч поястан торган санитар саклау зоналары оештыру күздә тотыла:

Санитар саклау зоналарының беренче поясына скважина тирәсендәге 30 м радиустагы территория кертелә. Беренче пояс территориясә киртәләнгән һәм төзекләндерелә, баш корылмаларда эшләмәүче затларга керү тыела.

Икенче һәм өченче чикләү режимнарының санитария саклау зоналары поясы. Икенче һәм өченче пояслар зонасына махсус эзләнүләр нигезендә «Су белән тәмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы суүткәргечләрне санитар саклау зоналары» СанПиН 2.1.4.1110-02 таләпләрен нигезендә су алуны ышанычлы санитар яклауны тәмин итә торган территорияләр кертелә. Икенче һәм өченче пояслар территориясендә чикләнгән санитария режимы урнаштырыла.

6. Су белән тәмин итүнең үзекләштерелгән системаларын өстөрү юнәлешләре;

Үсешнең төп юнәлешләре:

1. Су белән тәмин итүнең ышанычлылыгын һәм өзлексезлеген арттыру.
2. Житештерүчән булмаган су югалтуларның кимүе.
3. Объектларның санитар-эпидемиологик таләпләргә туры килүен тәмин итү.
4. Перспектив ихтыяжы тәмин итү өчен, челтәрләрне өстөрү.

Төп бурычлар: тузган суүткәргеч челтәрләр ө110÷63 мм, ПЭ100) этаплап реконструкцияләү һәм алыштыру, жиһазларны алыштырып, скважиналарны капитал ремонтлау, санитар саклау зоналарын төзү һәм суны исәпкә алу узеллары белән жиһазлау.

7. Кайнар, эчәргә яраклы, техник су белән тәмин итү һәм куллану балансы;

Жирлекне су белән тәмин итү системасы халыкны хужалык-эчү ихтыяжлары өчен салкын су белән генә тәмин итә. Кайнар су белән тәмин итү йортларда индивидуаль рәвештә башкарыла, техник су белән тәмин итү (су сибү, янгын сүндерү) шул ук системадан тәмин ителә.

- **Су бирү (су белән тәмин итү):** Су бирүнең гомуми тәүлеклек күләме халык саныннан (596 кеше) һәм су куллану нормативыннан чыгып бәяләнә. Гамәлдәге скважиналарның агымдагы һәм перспективалы ихтыяжларны каплау өчен суммар дебиты житәрлек.
- **Куллану:** Суның төп күләме (якынча 95-98%) халык тарафыннан хужалык-эчү ихтыяжларына тотыла. Аз гына күләме йорт яны кишәрлекләренә су сибү һәм янгын куркынычсызлыгын (башняларда янгынга каршы су запасы) тәмин итү өчен кулланыла. Бирелә торган суның шактый өлеше (бәяләүләр буенча 30-40% ка кадәр) югары дәрәжәдә тузганлык аркасында челтәрләрдә югала.
- **Баланс:** Киләчәктә, агып чыгуларны бетергәннән соң, су бирү күләме перспективалы үсешне һәм сәгәтлек тигезсезлек коэффициентын исәпкә алып, халыкның факттагы куллануы белән корреляцияләнәчәк.

8. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча тәкъдимнәр;

1. **Реконструкцияләү һәм модернизацияләү:** Гамәлдәге артезиан скважиналарына капитал ремонт (иске жиһазларны сүтү, суны кудыру, насосларны алмаштыру, оголовокларны ремонтлау).
2. **Челтәрләргә реконструкцияләү:** Чарлы, Татар Толлысы авылларында тузган суүткәргеч челтәрләрен ПЭ100 SDR17 торбаларына этаплап алыштыру.
3. **Яңа төзелеш:** Торак пунктларның бөтен территориясен колачлау челтәрен үстерү.
4. **Төзекләндерү:** Барлык скважиналарның санитар саклау проект зоналарын төзү, һәр скважинаны һәм эчке суүткәргечле һәр бинаны су үлчәү узеллары белән жиһазлау.

9. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системалары объектларын төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча Чараларның экологик аспектлар;

Чараларга табигатьне саклау һәм мохитне яхшырту характеры хас:

1. Су югалтуларны киметү жир асты су ресурсларыннан нәтижәле файдалануга китерә.
2. Санитар саклау зонасын төзекләндерү һәм скважиналарны ремонтлау сулы горизонтларның потенциалы пычрануын булдырмый кала.
3. Заманча полиэтилен торбалар куллану системаның герметиклыгын арттыра, челтәрдәге суның пычрану һәм пычраткыч матдәләрнең грунтка үтеп керү куркынычын киметә.
4. Эшләр башкару чорында туфрак катламын саклау, эрозияне булдырмау һәм төзелеш чүп-чарын утильләштерү буенча чаралар күрергә кирәк.

10. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системалары объектларын төзүгә, реконструкцияләүгә һәм модернизацияләүгә капитал салулар күләмнәрен бәяләү;

Капитал салулар күләме эшләнгән проект-смета документлары нигезендә төгәлләштерелергә тиеш. Алдан бәяләү үз эченә түбәндәге чыгымнарны ала:

- 3 скважинага капитал ремонт ясау.
 - Берничә чакрымга сузылган суүткәргеч челтәрләрен реконструкцияләү һәм янаны төзү.
 - Су үлчәү узелларын төзү һәм санитар саклау зонасын төзекләндерү.
- Финанслауның планлаштырыла торган төп чыганагы булып, «Чиста су» федераль һәм республика программалары акчалары тора.

11. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системаларын үстерү күрсәткечләренен планлы күрсәткечләре;

Схеманы гамэлгә ашыру чорына (10 ел) планлы күрсәткечләр үз эченә түбәндәгеләрне ала:

1. Челтәрләрнең тузуын 30 % тан да артык булмаган дәрәжәгә кадәр киметү.
2. Транспортировка вакытында су югалтуны 10-15% ка кадәр киметү.
3. Үзәкләштерелгән система гамәлдә булган зонада яшәүче 100 % халыкны сыйфатлы эчәр су белән тәмин итү.
4. Барлык гамәлдәге чыганаclarның санитар саклау зонасын төзекләндерү.
5. Суны исәпкә алу объектларын 100 % жиһазландыру.
6. Су белән тәмин итү системасының ышанычлылыгын норматив күрсәткечләргә кадәр күтәрү.

12. Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системаларының ачыкланган хужасыз объектлары исемлегә (алар ачыкланган очракта) һәм аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле оешмалар исемлегә.

Чарлы авыл жирлегә территориясендә үзәкләштерелгән су белән тәмин итү системасының хужасыз объектлары ачыкланмады. Барлык объектлар (3 скважина, 2 су башнясы, суүткәргеч челтәрләр) аларны эксплуатацияләүгә вәкаләтле Чарлы авыл жирлегә башкарма комитеты милкендә һәм балансында тора.